

Mr. drs. C. Homan

De drie-eenheid van Von Clausewitz erodeert verder

Het is bijna zeven jaar geleden (oktober 2006) dat in deze column de verhouding tussen maatschappij en krijgsmacht centraal stond. Uitgangspunt was de drie-eenheid van politiek, krijgsmacht en bevolking, die volgens Von Clausewitz onverbrekkelijk met elkaar verbonden dienen te zijn.

Het lijkt erop dat sindsdien de pijlers politiek en bevolking voortdurend aan verdere erosie onderhevig zijn. De recente Veteranendag met een overvol Malieveld en zo'n 85.000 bezoekers doet misschien vermoeden dat het maatschappelijk draagvlak voor onze krijgsmacht niets te wensen overlaat. Niets is minder waar. Hoewel er veel waardering bestaat voor onze militair en onze krijgsmacht, blijkt Defensie niet alleen in de politiek maar ook in de publieke opinie voortdurend als een zeer aantrekkelijk onderwerp voor bezuinigingen in aanmerking te komen.

Onder de titel *"Support in Society for the Armed Forces: Perspectives from North America and Europe"*, organiseerde de Atlantische Commissie een internationaal seminar in Nieuwspoor op 1 juli jl. Inleiders uit o.a. Canada, Denemarken, Duitsland en Nederland belichtten de situatie op het gebied

van publieke steun voor de strijdkrachten in hun land. De inleiders uit Canada, Duitsland en Nederland constateerden in hun land een terughoudendheid ten aanzien van gevechtsoperaties. Dit in tegenstelling tot de verrassende inleiding van de Deen, Peter Viggo Jakobsen, die betoogde dat het Deense publiek van Venus naar Mars is gegaan. Alle reden om hier kort bij stil te staan.

Bij de Denen heerst de overtuiging dat het Deense grondgebied verdedigd wordt door deelname aan internationale operaties. De meerderheid van de Deense bevolking beschouwt geweld ook als een legitiem en noodzakelijk gereedschap van staatsmanschap.

Wel moet sprake zijn van een VN-/NAVO-mandaat en de operatie moet worden uitgevoerd met belangrijke bondgenoten. Tevens moet er een brede parlementaire steun zijn en de ope-

Meer zichtbaarheid in Nederland vinden velen noodzakelijk

ratie moet deel uitmaken van een civiel-militaire strategie die is bedoeld een duurzame vrede te creëren (*'comprehensive approach'*). Ook mag er geen schending van het internationale recht zijn.

De grote Deense steun voor militaire operaties is volgens Jakobsen vooral mogelijk vanwege de consensus onder de elite. Zo is er steun voor Defensie van alle potentiële regeringspartijen, van alle grote nieuwsmedia, van vrijwel alle buitenlandse en veiligheidsexperts en van de soldaten en hun verwanten.

Jakobsen eindigde met de vraag of Denemarken op Mars zou blijven. Hoewel na de terugtrekking uit Afghanistan sommige politici en commentatoren terug willen naar Venus, ondersteunt de huidige regering dit wel met woorden, maar niet met daden. Het toekomstig Deens beleid zal vooral door de VN/NAVO-partners worden bepaald en als zij om gevechtssteun vragen, zal Denemarken deze leveren. Maar als ze stoppen met vragen zal Denemarken zijn krijgsmacht, aldus Jakobsen, zo veel reduceren dat het onbewust op Venus eindigt.

Hij meende echter dat de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk zullen doorgaan gevechtssteun te vragen omdat weinig andere landen hiertoe bereid zijn. Als aan de eerdergenoemde voorwaarden wordt voldaan zal Denemarken, volgens Jakobsen, doorgaan met ja te zeggen.

De inleiding van Jan van der Meulen over Nederland vormde een schrille tegenstelling met die van de Deense inleider. Hoewel het vertrouwen van de Nederlandse bevolking in de krijgsmacht groot is en de soldaat in 2006 werd gekozen tot 'Nederlander van het jaar', komt dit beslist niet tot uiting in het financiële draagvlak voor Defensie en de steun voor militaire missies. De voortdurende bezuinigingen op Defensie hebben inmiddels de status van 'evergreen' verworven. In het laatste onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau prijken militaire missies aan de top van bezuinigingen. Van de deelnemers aan het onderzoek vindt 59% dat er (veel) minder geld moet worden besteed aan militaire missies, 30% vindt dat het gelijk moet blijven en slechts 5% vindt dat er (veel) meer geld naar toe moet gaan. Het is niet verrassend, dat de

De steun in Nederland voor het NAVO-lidmaatschap is gedaald naar 64%

deelnemers aan het onderzoek vinden dat er (veel) meer geld moet gaan naar banen (87%), onderwijs (75%) en gezondheidszorg (70%).

Verontrustend zijn ook de uitkomsten van een onderzoek van de Atlantische Commissie uit december jl., waaruit blijkt dat de steun voor het lidmaatschap van de NAVO sinds 2011 is gedaald van 79% naar 64%. Hoewel 51% van de Nederlanders de indruk heeft dat de strijdkrachten door de bezuinigingen zijn verzwakt, maakt het volgens 35% niets uit.

Inmiddels heeft na de 1 miljard aan bezuinigingen op Defensie onder het vorige kabinet de recent verschenen Hoofdliniennotitie van minister Hennis nieuwe bezuinigingen van ruim 300 miljoen euro aangekondigd. Een paar dagen ervoor verscheen de Internationale Veiligheidsstrategie van Nederland die nog ambitieus meldt: "De Nederlandse krijgsmacht moet ook in de toekomst de mogelijkheid behouden om aan

Deense militairen in Afghanistan; bron: MOD Denmark

de verschillende soorten interventies bij te kunnen dragen". Over de vraag hoe het maatschappelijk draagvlak, vooral in financieel opzicht, vergroot kan worden zijn de laatste jaren al de nodige beschouwingen gewijd. Zo beschikt de krijgsmacht niet over een eigen achterban, wat wel het geval is met Economische Zaken, Sociale Zaken en Landbouw. Ook staan Kamerleden na verkiezingen niet te dringen om een Defensieportefeuille te bemachtigen.

Meer zichtbaarheid op het gebied van de nationale taken is een nieuwe veel gehoorde aanbeveling. Toenmalig minister Hillen durfde vorig jaar in Nieuwspoort zelfs te zeggen dat we maar met meer troepen door de straten van Nederland moeten gaan paraderen teneinde de zichtbaarheid te vergroten. Maar met veel nadruk op nationale taken dreigt de kern-taak van de krijgsmacht, het uitoefenen van gecontroleerd geweld, te verwateren. Wij kunnen een voorbeeld aan Denemarken nemen. Ook moeten missies met risico's niet worden voorzien van politiek acceptabele etiketten als 'wederopbouwmissie' of 'civiele missie'.

Kortom, het Eindrapport Verkenningen uit 2010 is nog steeds valide wanneer het opmerkt: "Defensie slaagt er onvoldoende in het wezenlijk belang van de krijgsmacht voor onze veiligheid bij een breed publiek in Nederland over het voetlicht te brengen, ondanks de waardering die Nederlandse militairen ten deele valt en het professionele en betrouwbare imago van de krijgsmacht. Velen zijn onvoldoende bekend met de bijdragen die de krijgsmacht dagelijks levert aan de belangen van het Koninkrijk en van individuele burgers. De Nederlandse defensie-inspanning lijkt hierdoor in de ogen van velen meer een kwestie van willekeurige keuze dan van noodzaak". Het is aan de politiek om deze vicieuze cirkel eindelijk eens te doorbreken! <